

Интегрирана борба с плевелите при основните култури в полското сеитбообръщение

Автор(и): проф. д-р. Тоньо Тонев, Аграрен университет в Пловдив

Дата: 30.05.2017 Брой: 5/2017

*За да се постигне висок агробиологичен и икономически ефект при борбата с плевелите, е необходимо прилагане на научен подход. Голямото биологично разнообразие на вредната растителност, различната ѝ чувствителност към съвременните хербициди и другите методи за борба налагат системно да се отчита степента на заплевеляване и да се вземат оперативни решения за поддържане на по-ниска плътност. Съвременното земеделие разполага с голям брой методи, всеки от които има определени възможности за борба с плевелите. Най-целесъобразна, икономически най-ефективна и екологично най-безопасна е **интегрираната борба срещу плевелите**. Тя включва прилагане на различни методи и средства – механични, физични, химични, биологични и др., които се съчетават диференцирано съобразно състава на плевелната растителност, икономическите прагове на вредност на плевелите и конкретните агроекологични условия.*

При прилагане на интегрирана борба срещу плевелите са необходими компетентност и прецизност. Всеки специалист трябва добре да познава биологичните и екологичните особености на отделните видове плевели и конкурентните им взаимоотношения с културните растения, същността и ефективността на различните методи и средства за борба. Интегрираната борба трябва да бъде извършвана навреме и качествено, с подходяща и изправна техника. Освен това трябва да се държи сметка за нейното пряко действие и последствие върху земеделските култури, другите вредни организми,

почвеното плодородие и околната среда. Основна цел на този вид борба с плевелите трябва да бъде постигането на високи стопански и икономически резултати, без да се нарушава биологичното равновесие в природата, чистотата на селскостопанската продукция и околната среда.

Посредством агротехническите мерки за ограничаване на заплевеляването се дава възможност на културните растения в най-висока степен да отстояват на конкуренцията на плевелите, да ги изпреварват в своето развитие и да се възползват най-пълноценно от факторите на околната среда. Основната дейност на човека по отглеждане на земеделски култури е насочена именно към създаване на такъв комплекс от условия, който да гарантира здрави, жизнени и конкурентни посеви.

Едно от най-важните агротехнически мероприятия при борба с плевелите е изграждането на **правилно сеитбообращение**. Редуването на културите трябва да бъде научнообосновано на основата на рационална, икономически изгодна структура на обработваемите площи, съобразно с екологичните и теренни особености на района с оглед повишаване на почвеното плодородие и добива на отделните култури. Смяната на културите е неразривно свързана с комплекса от агротехнически мероприятия и особено с обработката на почвата, торенето, растителната защита, борбата срещу ерозията на почвата и други.

Ролята на сеитбообращението се обуславя от това, че видовете културни растения и начинът на тяхното отглеждане създават различни условия за поява, растеж и развитие на плевелите. Отглеждането на една и съща култура или на сходни култури води до заплевеляване главно с плевели, които понасят най-добре създадените условия. Например зимните житни култури се заплевеляват от зимно-пролетни плевели, ранно пролетни и ефемери, тъй като зимно-пролетните и ефемерните плевели поникват през есента почти едновременно с културите, а раннопролетните плевели – рано напролет. Културните растения по това време се намират в началните фази на развитие и не са в състояние да потискат развитието на плевелите. Късните пролетни плевели не намират подходящи условия за развитие в посевите на зимните житни култури, тъй като те поникват, когато житните вече са се развили и силно ги потискат.

При безсменното отглеждане на културите е установено, че видовият състав на плевелите намалява, но за сметка на това се увеличава плътността на приспособените видове. Тези плевели се размножават много бързо и за кратко време са в състояние да заглушат културите, особено тези със слята повърхност.

Изключително вредно и недопустимо е повторното засяване на култури, които се нападат от паразитни плевели. Например на площи, заразени със слънчогледова синя китка, ако конвенционалните хибриди не са устойчиви на паразита, слънчогледът може да се отглежда едва след 6–7 години. През последните години поради неспазване на правилни сеитбообращения се установява поява на синя китка и в рапицата. Паразитът оказва влияние не само върху качеството на прибраната реколта, но и върху количеството.

Примерите от практиката показват, че биологията на различните култури и прилаганата агротехника на отглеждане имат различно влияние върху заплевеляването на площите. Борбата срещу плевелите е по-успешна, когато в сеитбообращението се редуват култури, които не се заплевеляват от едни и същи плевели.

Други причини за спазване на сеитбообращенията са различните изисквания на културните растения към хранителни вещества, както и различната им способност за усвояване от почвата. Видовете култури черпят различни количества от хранителни вещества в почвата и не оказват еднакво влияние върху хранителния ѝ режим. Главни фактори, определящи нуждите на растенията от хранителни вещества, са видът и величината на добива. Едни растения извличат от почвата повече азот, други – фосфор, трети – калий. Например бобовите растения изчерпват от почвата фосфор и калий, а увеличават запаса от азот за сметка на азота от въздуха, усвояван от грудковите им бактерии. Отнетите от почвата хранителни вещества се връщат обратно в нея, в количества в зависимост от предназначението на реколтата. И още един пример: при фуражните култури реколтата е предназначена за изхранване на селскостопанските животни и по-голяма част от нея може да се върне в почвата чрез оборския тор, докато при други култури в почвата постъпва много малка част от нея.

Важен елемент от интегрираната борба с плевелите са **навременните и правилно извършени обработки на почвата**. Чрез почвената обработка се подобрява аерацията, физичните свойства на почвата, активизира се микробиологичната дейност, участва в поддържане на почвеното плодородие, създава се подходящо легло за сеитба на културите и не на последно място служи за борбата с плевелите. От прилагането на диференцираната обработка на почвата спрямо заплевеляването и конкретните условия зависи ефикасността на борбата с плевели.

Най-широко прилаганият метод за борба с плевелите в практиката е **химичният**. Големият интерес към него, бързото му разширяване и усъвършенстване се дължи на това, че в сравнение с ръчното плевене и другите механични начини за унищожаване на плевелите той има редица предимства от агротехнически и икономически характер. Преди всичко химичната борба е по-ефективна, извършва се бързо и лесно, тъй като може да се механизира. Повечето от хербицидите се внасят в почвата и унищожават кълновете и пониците на чувствителните към тях плевели преди поникването на културните растения. Правилното им използване дава възможност да се редуцира в различна степен механичната обработка на почвата.

Безспорен е фактът, че само професионалното, адекватно, конкретно, научно и целесъобразно съчетаване на методите за ограничаване на заплевеляването води до постигането на високи резултати при интегрираната борба с плевелите. Това са основни правила, които, ако се спазват, ще се осигурят високи и устойчиви добиви от земеделските култури.